

د کوه نور الماس له کومه راغی او چیرته ولاړ ؟

(لومړی برخه)

څه وخت وړاندې مې یو دوست چې تازه ئی دایفل دبرج په اړه زما یوه معلوماتی لیکنه لوستي وه ، راته تلفون وکړ او و ئی پوښتل چې ولې مې پدی وختونو کی دسیاسی لیکنو پرځای دنورو لیکنو پرخوا مخ نیولې دی . ما ددی پخاطر چې ځان تری خلاص کړم ، ورته مې وویل چې دبدو سترگو نه دی په امان وی ، دسیاسی لیکنو لیکوالان اوس زما په نظر دهمدی ډول لیکنو تر لوستونکو زیات دی ، خو په زړه پوری معلوماتی لیکنی چې نژدی هر یو لوستونکی ئی مینه وال دی ، ډیر لږ تر سترگو کیږی . په همدی خاطر به بده نه وی چې دسیاسی لیکنو څخه ستړی شوی وطنوالوته مې لږ تفریح هم وکړم .

پدی لږ کی نن دادی غواړم د **کوه نور** الماس په هکله چې یو وخت د افغانستان شتمنی هم گرځیدلی وو ، د خپلو شخصی یادابنتونو او په ویکیبیدیا کی داړوندو سرچینو له مخی دلوستونکو سره ددغه جادویی غمې په باره کی ورغیرم . د کوه نور الماس ته مې پام په ناڅاپه ډول یوی دنمارکی ورځپاڼی را وړاوه :

دمیترو اکسپرس پنامه دنمارکی ژبی ورځپاڼی د همدی ۲۰۰۸ کال دسپتمبر په ۲۲ نیټه یو خبر خپور کړی چې دافریکا په جنوبی وړوکی شاهي هیواد Lestoho کبزی د Gem Diamonds شرکت کارگرانو د یوه معدن نه دسپتمبر په ۸ نیټه یوه توپه الماس رالیستلی چې **۴۷۰ قراطه** (د قیمتې ډبرو د وزن د مقیاس واحد دی چې یو متریک قراط ۲۰۰ ملي گرامه کیږی) وزن لری او کیدلای شی دنری دلوپو الماسو په ډله کی ودریږی . دبلجیمی ماهرانو په اند ددغه الماس رنگ او شفافیت کولای شی دغه الماس ته داوسنی موجودو غمیانو په قطار کی یو دپام وړ ځانگړی ځای په برخه کړی . دنوموړی الماس دارزبنت په هکله چې لاتر اوسه بریلانت شوی ندی ، څه ویل گران دی ، مگر دنوموړی شرکت یوه مسئول نفر وویل چې لدی نه وړاندې هم دوی دغه الماس ته په ورته وزن یو الماس موندلی چې د رنگ او شفافیت له مخی له دی نه ډیر وروسته پاته وو ، ولې په ۱۲ میلیون دالرو وپلورل شو .

دهمدی خبر په لوستلو مې دکوه نور الماس چې تر دغه گریه دنری دترتولو لویو الماسی غمیانو په سر کی راځی ، راپیداشو او دی لیکنی ته مې قلم راواخیست . خو وړاندې لدی نه چې پخپله کوه نور ته مخ وړوم ، ښه به داوی چې لوستونکو ته ددغی قیمتې ډبرې دځینو ځانگړتیاوو په هکله په لنډوکی څه نا څه معلومات وړاندی کړم :

ارزبنت لرونکی (قیمتې) ډبرې :

لماس په خپل طبیعی شکل کی

داهغه مینرالونه دی چې په طبیعت کی لږ پیداکیږی ، دحکاکی او بنوی کاریو (لشم کاری) وروسته په زړه پوری رنگونه اخلی او دخپلو نورو فزیکي - کیمیاوی ځانگړتیاوو لکه دسختی درجه، شفافیت، دحکاکی قابلیت ، دنور انکسار له مخی ترنورو مینرالونو اوچت دی . په ۱۹۰۲ کال یوه فرانسوی کیمیاپوه م. ا. ورنیل دلومړی ځل لپاره یاقوت چې یوه قیمتې ډبره ده ، په مصنوعی ډول جوړ او بازارته وړاندی کړ . له هغه نه وروسته ځنی نوری قیمتې ډبرې هم په مصنوعی ډول جوړیږی چې کیفیت ئی طبیعی په پرتله ټیټ او قیمت هم ئی هم تر هغوی کم دی .

الماس Diamond

دپه حقیقت کی د ساده سکرو یا کاربن (C) یو ډول دی چې داخلی شبکه ئی ځانگړی شکل لری . ددی مینرال دپام وړ ځانگړتیاوی - تر ټولو نورو مینرالونو لوړه دسختی درجه (۱۰) ، تر ټولو لوړ دحرارت دانتقال قابلیت ، تر ټولو لوړ دانکسار ضریب ، دبرقی جریان نه تیږول ، تر ټولو ټیټ دسولیدلو قابلیت او تر ټولو ټیټ

دکنیکبیل کیدو قابلیت دی . دشفافیت تر څنگ دانکسار دلوړ ضریب په مرسته ، دحکاکی شوی الماس دمختلفو څنډو څخه دنور شعاعوی په مختلفو خواوو رنگارنگ انعکاس پیدا کوی اویو حالت منځته راولی چی د (رنگونو لوبه) ئی بولي . همدغه خاصیت په ځانگړی توگه دنورو قیمتی ډیرو لکه زمرد او یاقوت تر څنگ د الماس د لوړ ارزښت لامل گرځی . الماس په خپل طبعی شکل سره کومه د یادولو وړ بنسکلا نلری او یوازی دحکاکی وروسته چی دنوری شعاعو دڅوڅلي داخلي انعکاس دپاره شرایط برابروی ، الماس ځانگړی بنسکلا تر لاسه کوی چی دارزښت لوړوالی ئی دهمدغه کار له برکته دی .

بریلانت Brillant :

د حکاکی دپروسی وروسته چی دالماس دپاره خپلی ځانگړتیاوی لری ، الماس بیخی یو بل شکل تر لاسه کوی او د بریلانت (فرانسوی کلمه ه چی د ځلیدونکي مانا لری) پنامه یادیږی . بریلانت کولای شو دالماسو دغمی پنامه هم یادکړو . دبریلانت غمی ارزښت دڅلور سی (4C) له مخی یانی دترسره شوو حکاکی کارونو (Cut) دڅرنگوالي ، شفافیت (Clarity) ، رنگ (Color) او قراط (Carat) چی وزن ئی بڼی ، ټاکل کیږی .

دبریلانتو (الماسی غمیانو) څو نموني

دحکاکی په چاروکی مهارت دنورو قیمتی ډیرو پشان دالماس په اړه ډیر اهمیت لری . باید تر وسه وسه پاملرنه وشی چی دتورلو پروخت ضایعات کم شی ځکه چی دغمی لویوالی یا قراط (وزن) دهغه دارزښت په جگولو کی لوی رول لوبوی . تجربی بڼی چی الماس دحکاکی کولو پروخت دخیل لومړنی وزن نه د ۵۵ څخه تر ۷۰ په سلو کی له لاسه ورکوی ، خو ددی سره سره دبریلانت یا غمی په حالت کی دالماسو قیمت تر طبعی حالت نه جگیزی اولته دنورو ترڅنگ دانسان دلاس مهارت او هنر هم دپام وړ اغیزه لری .

دالماسو حکاکی کول او بریلانت تری په لاس راوړل ډیر ځانگړی ډولونه لری . دنسبتا لویو ټوټو دپاره دحکاکی اوسنی کلاسیک ډول داسی دی چی غمی ته ټول ۵۷ اړخونه یاڅنډی ورکوی ، دهغوی نه ئی ۳۳ اړخه په لوړه خوا او ۲۴ اړخه په کښتی خواکی جوړوی . د ورو ټوټو دپاره بیا ټول ۱۷ اړخونه په پام کی نیول شویدی . دا هغه حالتونه دی چی دنور دشعاعو دپاره دپشپړ داخلي انعکاس چاری برابروی .

دبریلانتو څو رنگونه

لکه څنگه چی یاده شوه دبریلانت رنگ هم دهغه دارزښت په ټاکلوکی اغیزمن توکی دی . په تولید ډول د الماسی غمیانو رنگ سپین ، خاکستری ، ژر ، شین ، زرغون ، نصواری ډوله ، بی رنگه او ان تور وی .

په طبیعت کی دالماسو پیدایښت :

الماس که څه هم یو نادر اولرموندنی مینرال دی خو د انځر گل ندی او معدنونه ئی دشمالی قطب نه پرته دنری په ټولو لویو وچو کی په لږه یا ډیره کچه پیدا شوی چی کله نا کله د ورو ټوټو تر څنگ یو نیم دانه لویو ټوټی هم

ورپکښی لکه څنگه چی مو ولیدل ، موندل کیری . لوی دانی هم همیشه بی عیبه نه وی او کله چی درزونه ولری ، نو دحکاکی پرمهال پارچه پارچه شی او د وړو دانو په توگه کارتری اخلي . هغه الماس (که لوی توتی وی یا وری پارچی) چی دلورو معیارونو له مخی ئی کیفیت ټیټ وی ، زیوری اهمیت نلری او ددی سره چی الماس هم دی خو قیمتی ډیری ورته ویلای نشو او کیدلای شی چی یوازی په صنعت کی کار تری واخیستل شی .

دځمکنی الماسو نه پرته غیرځمکنی الماس هم موندل شویدی چی دمیتورایتو سره زموږ دځمکی کری ته راځی . میتورایت هغه ستری توتی دی چی په اسمان (فضا) کی د سماوی جسمونو دچاودلو او توتی کیدو وروسته په فضا کی سره پاشلی کیری او کله چی دیوی کری مثلا ځمکی و اتموسفیرته وردننه شی نو دهغی کری دجاذبوی اغیزو لاندی راځی اوسطحی ته ئی را لوییری . پدی توگه ویلای شو چی الماس یوازی زموږ دځمکی دترکیب کونکو توکو ځانگړتیا نده . دهغو الماسو معدنونه چی زیوری اهمیت لری او دقیمتی ډیرو په ډله کینیوزی په افریقا ، روسی ، استرالیا ، او کانادا کی ئی کچه دپام وړ ده . د (دی بیرس) کمپنی دارقامو له مخی چی دنری دالماسو په سوداگری کښی تر ټولو لویه او شتمنه تجارتي موسیسه ده ، په ۲۰۰۴ کال د الماسو د راکری ورکری دلاری په لاندی ډول گټی ترلاسه شویدی :

- ۱ - بوتسوانیا - ۲,۹ میلیارده ډالر پلاس راوری دی .
- ۲ - روسی - ۲ میلیارده .
- ۳ - کانادا - ۱,۴ میلیارده .
- ۴ - جنوبی افریقا - ۱,۳ میلیارده .
- ۵ - انگولا - ۱,۲ میلیارده .
- ۶ - نامیبیا - ۰,۷ میلیارده .

نژدی دتیری پیری تر وروستی کلونو پوری دی بیرس کمپنی د نزیوال بازار دالماسو په راکره ورکړه کی تر ټولو لویه برخه درلوده او ان دقیمتونو کنترول ئی په خپل لاس کی نیولی وو . په ۲۰۰۰ کال نوموری کمپنی پدی برخه کی خپله پالیسی بدله کړه چی دهغه راهیسی قیمتونه د عرضی او تقاضا تا بع شویدی . په ۲۰۰۵ - ۲۰۰۶ کلونو کی دعرضی دلوروالی له مخی د بریلانتو قیمتونه په سلو کی تر ۳۰ - ۴۰ پوری راولویدل اوپه پایله کی عرضه کوونکی ودی ته اړوتل چی دعرضه کولو کچه راټیټه کړی . پدی وروستیو وختونو کی داسی ښکاری چی ددغو ښکلو غمیانو نرخونه یوار بیا لوړ پلو ته گوری .

یادونه : هغو درنو لوستونکوته چی پدی څانگه کی مسلکی زده کړی لری ، دیادونی وړ بولم چی په لوړه لیکنه کښی ما پدی خاطر چی ټولو لوستونکو ته دپوهیدو وړ وی ، خاصه مسلکی ترمینالوژی (اصطلاحات) ندی کارولی او تر وسه وسه می کوښش کړی چی هرڅوک تری نه گټه واخیستلای شی . د لومړی برخی پای .

پاته برخه چی پخپله کوه نور دی ، مه هیروی !